

*Осіпчук А.С., асистент
кафедри туризму, ЖНАЕУ
Чернишова Т.М., к.б.н.,
доц. кафедри туризму, ЖНАЕУ*

РОЛЬ ТУРИЗМУ У РОЗБУДОВІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Наразі питання розвитку сільських територій є складним і потребує розгляду багатьох аспектів, основними серед яких є подолання бідності та безробіття сільського населення, підвищення заробітної плати у сільськогосподарському виробництві, активізація інвестиційних процесів, відновлення та подальший розвиток соціальної інфраструктури.

Існують різні шляхи розв'язання проблем, пов'язаних із сільськими територіями, але звернемо увагу на туризм як інструмент ефективного розвитку сільської території. Взагалі, туризм проявляється як форма суспільного споживання специфічних найчастіше неуречевлених благ, послуг та товарів, і наразі в Україні з кожним роком все більше поширюється сільський (зелений, агро-) туризм, як напрям відпочинку із залученням майна особистого селянського господарства.

Сільський туризм – один із різновидів господарської діяльності, що здійснюється шляхом надання послуг з тимчасового розміщення, харчування, проведення дозвілля у сільській місцевості (рибалка, катання на конях, купання в озерах і річках), практичний показ процесів вирощування та догляду за рослинами,

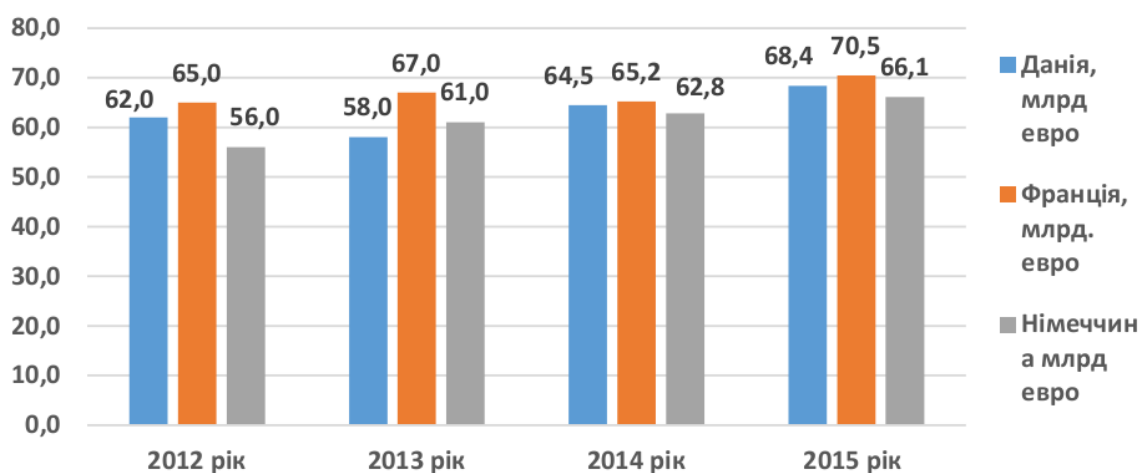
тваринами та бджолами, виготовлення виробів з глини, вишивання, різьба по дереву, лозоплетіння, ознайомлення з народними обрядами, культурою та побутом, відвідування культурних пам'яток, огляд природних ландшафтів, ознайомлення з особливостями регіону тощо [1].

Соціально-економічне значення розвитку сільського (зеленого) туризму в у розбудові сільських територій України є:

- подолання бідності та безробіття сільського населення;
- активізація розвитку селянських господарств (створення виробничих та обслуговуючих кооперативів);
- просування та сприяння збуту надлишків сільськогосподарської продукції;
- збереження етнокультурної самобутності українців і усіх громад етнічних меншин
- відновлення і розвиток інфраструктури;
- створення можливостей для повноцінного відпочинку всередині країни [2].

Правовою базою розвитку сільського туризму слугують – Закон України «Про туризм», Закон України «Про особисте селянське господарство», постанова Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 № 297 «Про затвердження Порядку надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)», постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 803 «Про встановлення категорій готелям та іншим об'єктами, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)». Наразі основними соціальними партнерами у розвитку сільських територій виступають: Громадська спілка «Асоціація індустрії гостинності України» та Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні [7].

Щодо зеленого туризму, то він активно розвивається в країнах Західної Європи, зокрема Польщі, Фінляндії, Данії, Швейцарії, Швеції, Франції тощо. За оцінками експертів, у зеленому туризмі задіяні від 0,5 до 0,9 млн. працівників, до послуг туристів в країнах Європи може бути надано більше 2 млн. місць розташування в сільських садибах [3]. Прибутки від зеленого туризму зображено на рис. 1.

Рис. 1. Прибуток від зеленого туризму країн Європи за 2012-2015рр.
Джерело: [5]

Слід зазначити, що європейські організації зеленого туризму об'єдналися в EuroGites (Європейську федерацію фермерського і сільського туризму). Основні цілі організації є: просування зеленого туризму та цільове інвестування у проекти розвитку сільського туризму. Кожна з європейських країн має певні особливості організації зеленого (м'якого) туризму. Зокрема в Італії такий туризм пов'язаний із курортним, гастрономічним та дегустаційним туризмом. У Фінляндії під зеленим туризмом розуміють відпочинок на берегах заповідних озер та річок. В Австрії такий туризм включає приготування молочних продуктів, збирання лікарських трав, активний гірський та ековідпочинок. В Іспанії зелений туризм найбільш розвинений на Канарських і Балеарських островах, де із кожним роком відкриваються нові агросадиби. А от у Німеччині зелений туризм означає участь у міжнародних ярмарках та торгових шоу. У Великобританії люблять сільську місцевість з різноманіттям і заворожуючими пейзажами, де будинки зберегли найкращі архітектурні традиції [5].

Великий внесок у залученні сільських громад до зеленого й агротуризму в європейських країнах робить уряд у вигляді державних програм. Європейський Союз вважає, що сільських територій економічно зростають завдяки зеленому туризму. За підрахунками експертів ЄБРР облаштування в містах вихідців з сільської місцевості в 20 разів дорожче, ніж створення умов для їхнього життя і роботи в селі; також існують дані про еквівалентність доходу, отриманого від одного ліжка-місця, і річного доходу фермера від однієї корови [6].

Але поряд з перевагами сільського туризму зустрічаються і недоліки. До основних можна віднести: негативний вплив на формування сільського простору, сприйняття не завжди позитивних взірців поведінки від приїжджих, розвиток відносин на основі комерціалізації, пошкодження історично-архітектурних пам'яток, втрата цінності місцевого ландшафту (туристичне будівництво не завжди komponує регіональному стилю), забруднення водоймищ та суходолу, нанесення втрат рослинному покриву і тваринному світу тощо. Саме тому при організації туристичної діяльності слід враховувати можливі негативні наслідки.

Наприклад, екологічний туризм покликаний захищати і відновлювати природу, надаючи у послуги її красу. Раціональне і дбайливе використання природних цінностей і культурно-історичних пам'яток дозволить зменшити негативний вплив індустрії туризму. Екологічний туризм – це подорож з метою споглядання, вивчення та збереження природного середовища. Позитивний вплив екотуризму на різні сфери діяльності зображені на рис. 2.

Джерело: [4]

До проблем екологічного туризму слід віднести: відсутність загальної згуртованості в діяльності туристичних організацій, розвинутої нормативно-правової бази та спеціалізованого персоналу в галузі туризму. Рішення цих проблем вимагає створення і дотримання нормативно-правової бази у галузі туризму, формування спеціальних баз даних пов'язаних еколого-туристичних та супутніх організацій, підтримання екотуристичних проектів, також не обійтися без аналізу та оцінки ресурсів і проведення інвентаризації [4].

Отже, розвиток екологічного туризму сприятиме активізації сільських територій, дозволить використати вільні ресурси та засоби, приверне увагу інвесторів та влади, дасть можливість створенню передумов для ведення підприємницької, просвітницької, рекреаційної та природозберігаючої діяльності. Слід зазначити, що пошук додаткових доходів на селі, привернення уваги до традицій українського народу, підняття рівня життя сільських жителів, створення місцевої інфраструктури сприятиме відродженню «українського села», збереженню його культурних надбань. Враховуючи, що одним із пріоритетів аграрної політики України є розвиток сільських територій та підвищення життєвого рівня сільського населення, то можна зробити висновок, що запровадження і ефективна туристична діяльність екологічного спрямування здатна вирішити більшість актуальних питань на сільських територіях.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2020 року» - Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 1, ст.17.
2. Розпорядження Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року від 17 жовтня 2013 р. № 806-р, Київ
3. Ганін В.В. Зелений туризм у Криму як елемент громадської дипломатії / В.В. Ганін // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2011. – Вип. 163.
4. Екотуризм у світі : веб-сайт. URL: <https://we.org.ua/rizne/ekoturizm-u-sviti/>(дата звернення 17.05.2020).
5. Король М. М. Атаманчук В. В. Аналіз європейського досвіду організації зеленого туризму. Науковий вісник Ужгородського національного університету : веб-сайт. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/7_2_2016ua/9.pdf(дата звернення 17.05.2020).
6. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму : веб-сайт. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua> (дата звернення 17.05.2020).
7. Сільський туризм – як інструмент ефективного розвитку сільської території : веб-сайт. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/napryamki/rozvitok-silskih-teritorij/silskij-turizm> (дата звернення 17.05.2020).